

VÍCTOR CATALÀ, «Tòrtola Valencia», a *El Teatre Català*, núm, 149, 2 de gener de 1915.

És bella i casta com una obra d'art pur... Al través de sa casta bellesa hi passa una gran alenada clàssica...

Lo món antic, lo màgic món antic, lo que ha deixat escrit son testament eternal en los frisos del Partenon, en los vasos àtics, en los relleus d'Assíria, en les pintures necròdules dels Faraons, en los episodis del Mahabharata i del Ramayana; lo món dels bells miths divinitzats; lo món dels conuvis meravellosos i de les meravelloses desolacions; lo món llunyà de civilitzacions magnificentes, esborrades casibé de nostra coneixença per noves civilitzacions; aquell món fet de misteri i de poesia, de carn i ànima fundament harmòniques; aquell món passa tot al davant nostre, convertit en carn i ànima, en verb i substància de la sacerdotsa Nolt; la seva dansa, la dansa vana i frèvola de les modernes balladores, nues de les sabiduries de l'intuició i de l'erudició, de les màgiques de l'instint i de la sapiència; no és la seva dansa la dansa vil i

llicenciosa, desvetlladora de la bretoleria humana, corruptora de vergenitats materials e intel·lectuals, engendradora de podridures i degeneracions... No; la dansa de la noble dansatriu és una dansa austera, una dansa pura, una dansa sacra, executada per a platxerosa edificació de gents honrades; de gents honrades i exquisides, que coneixen l'encís de les obres immortals; que han oït qualque volta, cor endins, lo galopar de la quimera alada; que han gustat, anc que no sia més que un jorn en la vida, la voluptat del llevat divinal en l'obra humana... i que, malgrat això, no s'han tarat de xorca concupiscència, no han venut l'altivesa de son heretatge esperitual pel míser i vulgar plat de lleties... Car, jo no conec res tan net del ferment sensual com la nuesa de Tòrtola Valencia quan, dret lo cap, estirada la barra per sobtat prognatisme, perduda la mirada vers les alçàries, muda i solemniosa, fulgurant i apacívola, viva i estilitzada ensems, com deixa de vellúries transfosa a les realitats actuals, salta u oneja per l'escena, se flecta i se redreça, s'escup de si mateixa i se reprèn, tota ella consagrada i consagrant-se fervorosament a la lloança i glorificació

d'alguna divinitat ignota que la guia e inspira en la suprema funció de ses evolucions rituàries, en la hieràtica dansa votiva que executa... Tota jove jove, tota bruna bruna, tota forta i gràcil com una doncella guerrera, com una amaçona llegendària revisenda, ella dóna serenament, asserenadorament a la noble franquesa de l'esguard viril, sanitosament viril, prenyat sols, en aquella hora, d'avideses honestament admiradores. Oh, tu, homenet mitjancer, peça humana corrent, de terrissa ordinària, animeta humil de a xavo el rengle, sensible sols davant les taules d'un escenari, a la fiblada de la vespa lúbrica, al bellugueig espetegant del vestit de *lucis*, a la zubzada cancanesca dels farbalans, a la grollera ignoscentada del garrot de cama, de l'al·lusió obscena, del revirament d'ulls i la guinyada picardiosa; oh, tu, pobre àtom de la massa, que no has de marcar res amb segell propi; oh, tu, sentimental fluix als vint anys, interessat antipoètic als trenta, despòtic als quaranta, rondinaire i escopidor als cinquanta; oh, tu, insubstancial i semi-nul a tots temps, ¿com no has de trobar-hi a mancar lo gra de pebre i l'ali-oli en eixa dona religiosa, en aqueixa monja professa de la bellesa, tota ella

sedàs i alambí de baixeses, quan ora amb l'eloqüència de ses mans, amb l'expressiva llengua de sos peus, amb lo discurs sencer de ses actituds i de sos gestes? Bon goig que sia així, almenys! Tant més a repartir entre els elets, entre els que, sortosament, se'n saben passar del pebre i l'ali-oli!